

Sygn. akt V CSK 220/10

POSTANOWIENIE

Dnia 9 lutego 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Lech Walentynowicz (przewodniczący)

SSN Iwona Koper (sprawozdawca)

SSN Marek Sychowicz

w sprawie z wniosku Banku Millennium S.A. w W.

przy uczestnictwie K. S.A. w upadłości układowej w C.

o wpis w dziale IV Kw nr [...],

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 9 lutego 2011 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Okręgowego z dnia 28 stycznia 2010 r.,

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Bank Millennium S.A. z siedzibą w W. wystąpił z wnioskiem o dokonanie wpisu w księdze wieczystej KW [...] hipoteki przymusowej zwykłej na jego rzecz w kwocie 2.131.800 zł na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego zaopatrzonego klauzulą wykonalności postanowieniem Sądu Rejonowego w C. z dnia 16 czerwca 2009 r. Podobne wnioski zostały złożone w kolejnych dwóch księgach wieczystych.

Wpisem z dnia 11 sierpnia 2009 r. referendarz sądowy uwzględnił wszystkie wnioski i obciążył hipotekami w pełnej wysokości wszystkie trzy nieruchomości.

Skargę na wpis referendarza w przedmiotowej księdze złożył uczestnik postępowania K. S.A z siedzibą w C., żądając jego wykreślenia w całości i oddalenia wniosku na podstawie art. 111¹ ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (tekst jedn. Dz.U. z 2001 r. Nr 124 , poz. 1361 ze zm. dalej u.k.w.h.).

Sąd Rejonowy w C. podzielił zarzut skarżącego wskazując, że wierzyciel powinien sprecyzować sposób podziału obciążenia poszczególnych nieruchomości, z uwagi zaś na brak takiego wskazania istniała przeszkoda do dokonania wpisu hipoteki w pełnej wysokości na dalszych nieruchomościach celem zabezpieczenia tej samej wierzytelności. Natomiast wpis hipoteki na podstawie pierwszego (w kolejności wpływu) wniosku złożonego w niniejszej sprawie uznał za dokonany prawidłowo.

Apelację od postanowienia Sądu Rejonowego z dnia 20 października 2009 r. utrzymującego zaskarżony wpis wniósł uczestnik postępowania Spółka K., który domagał się jego uchylecia i oddalenia wniosku.

Przy rozpoznawaniu apelacji Sąd Okręgowy stwierdził, że w dniu 30 września 2009 r. wpłynął do przedmiotowej księgi wieczystej wniosek uczestnika o ujawnienie wzmianki o ogłoszeniu upadłości Spółki K. Do wniosku został dołączony odpis prawomocnego postanowienia o ogłoszeniu upadłości Spółki. W takim stanie rzeczy - jak stwierdził - wpis hipoteki nie jest dopuszczalny, chociażby wniosek o wpis został złożony przed ogłoszeniem upadłości. Zgodnie bowiem z art. 81 ust. 1 Prawa upadłościowego i naprawczego – ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. (tekst jedn. Dz. U. z 2009 r. , Nr 175, poz. 1361 ze zm. – dalej jako „pr. up. i n.”), po ogłoszeniu upadłości nie można obciążyć składników masy upadłości hipoteką w celu zabezpieczenia wierzytelności powstałej przed ogłoszeniem upadłości.

Przepis ten nie ma zastosowania, jeżeli wniosek o wpis hipoteki został złożony w sądzie co najmniej na sześć miesięcy przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości. W rozpoznawanej sprawie wniosek o ogłoszenie upadłości został złożony 17 czerwca 2009 r., postanowienie o ogłoszeniu upadłości zapadło 21 sierpnia 2009 r. i uprawomocniło się 8 września 2009 r. Wniosek Banku MILENIUM o wpis hipoteki przymusowej został złożony 21 lipca 2009 r., tj. po złożeniu wniosku o ogłoszenie upadłości. Wpis hipoteki został więc dokonany z naruszeniem art. 81 § 1 pr. up. i n.

Z tych względów postanowieniem z dnia 28 stycznia 2010 r. Sąd Okręgowy zmienił zaskarżone postanowienie przez nakazanie Sądowi Rejonowemu wykreślenia zaskarżonego wpisu i oddalenie wniosku.

W skardze kasacyjnej wnioskodawca zarzucił naruszenie:

1/ art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 k.p.c. polegające na zaniechaniu wskazania motywów i podstawy prawnej rozstrzygnięcia w sposób umożliwiający odtworzenie jego rozumowania i tym samym kontroli zaskarżonego postanowienia;

2/ art. 316 § 1 w zw. z art. 319 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. i art. 626⁶ § 1 k.p.c. w zw. z art. 626⁸ § 1 i 2 k.p.c. polegające na błędnej wykładni i przyjęciu, że w przypadku zaistnienia przeszkody do wpisu po rozpoznaniu wniosku o wpis hipoteki przymusowej w KW, lecz przed uprawomocnieniem się orzeczenia w tym przedmiocie, sąd rozpoznając środek odwoławczy od wpisu nie jest związany stanem rzeczy i treścią księgi wieczystej istniejącym w chwili złożenia wniosku oraz kolejnością jego wpływu, lecz stanem rzeczy i treścią księgi wieczystej z chwili orzekania,

3/art. 81 ust. 1 i 2 pr. up. i n. w zw. z art. 29 u.k.w.h. polegające na:

- błędnym zastosowaniu i błędnej subsumcji normy mimo, że w stanie sprawy brak było podstaw do ich zastosowania z uwagi na dokonanie wpisu hipoteki przymusowej na rzecz wnioskodawcy przed datą ogłoszenia upadłości,
- polegające na błędnej wykładni i uznaniu, że w przypadku ogłoszenia upadłości dopuszczalne jest obciążenie składników masy hipoteką tylko wówczas jeżeli wniosek został złożony co najmniej na 6 miesięcy przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości oraz, że momentem

obciążenia składników masy upadłości hipoteką jest uzyskanie prawomocnego wpisu hipoteki.

Wnosił o uchylenie postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W stanie sprawy, w którym zapadło zaskarżone postanowienie - w ocenie Sądu Najwyższego dostateczne i wystarczająco uzasadnione dla potrzeb dokonania jego kontroli kasacyjnej - wnioski o wpis hipoteki został złożony po dacie złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości uczestnika, co wyłącza zastosowanie ustanowionego w art. 81 ust. 2 pr. up. i n. wyjątku od reguły zakazu wpisu w księdze wieczystej hipoteki celem zabezpieczenia wierzytelności w stosunku do upadłego, określonej w ust.1 tego przepisu.

Nie jest dokonaniem wpisu dotyczącego składnika masy upadłości w celu zabezpieczenia wierzytelności w (art. 81 ust. 1 pr. up. i n.) wpisanie hipoteki łącznej, powstałej z mocy prawa na skutek podziału obciążonej nieruchomości, do nowej księgi wieczystej założonej dla części obciążonej nieruchomości, ponieważ zabezpieczenie tej wierzytelności przez wpis hipoteki następuje już wcześniej, przed ogłoszeniem upadłości. (postanowienie Sądu Najwyższego z 8 marca 2007 r., III CSK 356/06, Lex nr 278687). Ujawnienie hipoteki łącznej nie stanowi zmiany hipoteki istniejącej dotychczas, lecz jedynie jej przekształcenie polegające na prawnym przystosowaniu dokonanego już zabezpieczenia do sytuacji, jaka powstała na skutek podziału nieruchomości.

Jednak według twierdzeń wnioskodawcy uzasadniających wnioski, a także jego dalszych pism, wnioskodawca domagał się wpisania oddzielnie trzech przymusowych hipotek na podstawie art. 109 ust. 1 u.k.w.h., a nie hipoteki przymusowej łącznej na podstawie art. 111¹ u.k.w.h., jak błędnie przyjął Sąd Rejonowy.

Przepis art. 81 ust. 1 pr. up. i n. ustanawia dwa zakazy, a to zakaz obciążania składników masy upadłości, tj. dokonywania czynności obciążających, a więc umów ustanawiających zabezpieczenie, o którym jest w nim mowa (ich skuteczność podlega ocenie na podstawie art. 76 –79 pr. up. i n.), oraz istotny

dla dopuszczalności dokonania wnioskowanego wpisu, zakaz dokonywania wpisów po ogłoszeniu upadłości w celu zabezpieczenia wierzytelności, którego konsekwencje ocenia się na podstawie art. 82 pr. up. i n. Wpis dokonany z naruszeniem art. 81 pr. up. i n. podlega wykreśleniu z urzędu.

Przeciwny stanowisku zaskarżonego postanowienia pogląd skarżącego o dopuszczalności dokonania wnioskowanego wpisu nie znajduje podstawy w mających go uzasadniać przepisach art. 29 u.k.w.h., art. 626⁶ § 1 i 626⁸ § 1 i 2 k.p.c.

Istota wątpliwości powstających na tle zarzutów naruszenia wymienionych przepisów oraz art. 316 § 1 k.p.c. dotyczy w pierwszej kolejności wzajemnej relacji między przepisami art. 82 pr. up. i n. i art. 29 u.k.w.h. i sprowadza się do tego, który z nich ma pierwszeństwo przy rozpoznawaniu wniosku o wpis hipoteki przymusowej na majątku upadłego, złożonego przed ogłoszeniem upadłości.

Przepis art. 29 u.k.w.h. jest przepisem ogólnym ustanawiającym w postępowaniu wieczystoksięgowym zasadę mocy wstecznej wpisu. Dotyczy ona wpisu dokonanego zgodnie z prawem, a więc dopuszczalnego. Taki wpis będzie miał skutki prawne od daty złożenia wniosku o wpis. Wpisem dokonany w tym ujęciu nie będzie dokonany przed ogłoszeniem upadłości przez referendarza wpis hipoteki przymusowej, którego wykreślenie nakazał sąd w dalszym toku postępowania (odmiennie, lecz nietrafnie w ocenie składu obecnie orzekającego Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 22 lipca 2005 r., III CK 107/05, nie publ.).

Przepis art. 81 pr. up. i n., będący przepisem szczególnym w stosunku do art. 29 u.k.w.h. przyjmuje natomiast jako datę wpisu datę jego faktycznego dokonania, a nie złożenia wniosku o wpis (analogicznie SN w uchwale z dnia 18 lutego 1994 r., III CZP 1994, nr 9, poz. 170 na gruncie art. 27 rozporządzenia P. Rz. z dnia 24 października 1934 r. – Prawo upadłościowe, tekst jedn. Dz. U. z 1991 r., Nr 118, poz. 512 ze zm.). Jest to podyktowane jego funkcją jako przepisu ustanowionego dla ochrony masy upadłości po ogłoszeniu upadłości. Zgodnie z tym, momentem odniesienia dla oceny dopuszczalności wpisu hipoteki przymusowej zabezpieczającej wierzytelność przeciwko upadłemu (na majątku upadłego) jest moment dokonywania tego wpisu, a nie data złożenia wniosku

o wpis. Przeszkodą wyłączającą jego dokonanie na majątku dłużnika stanowi, co do zasady, ogłoszenie jego upadłości.

Tym samym nie będzie tu miała również zastosowania zasada wyrażona w uchwale składu 7 s. SN z dnia 16 grudnia 2009 r., III CZP 80/09, (OSNC 2010, nr 6, poz. 84), zgodnie którą Sąd rozpoznając wniosek o wpis w księdze wieczystej związany jest stanem rzeczy istniejącym w chwili złożenia wniosku i kolejnością jego wpływu.

Uznanie w myśl tego stanowiska, że dokonanie wpisu na podstawie dokumentów niedołączonych do wniosku (zapadłego po jego złożeniu postanowienia o ogłoszeniu upadłości) stanowi przekroczenie granic kognicji sądu wieczystoksięgowego i jest niedopuszczalne, prowadziło do faktycznej derogacji szczególnej normy art. 81 r. up. i n.

Z tych względów orzeczono jak w sentencji.